

Tett på «Laka»

I mer enn 25 år har artikkelforfatteren fisket lake ved Sørumsand i Akershus. Her presenteres et lite dryss av de erfaringer han og andre har gjort i storlakens rike.

Er det én fiskeplass som står meg særlig nær, er det «Lakahølet» utenfor Lushammeren. Denne meget tradisjonsrike plassen for lakefiske ligger en kilometer nedenfor Bingsfoss kraftstasjon og på motsatt side av Sørumsand.

Debuten min her for nesten en mannsalder siden gjorde et uslettelig inntrykk. Rundt 20 blå var det da «fiskeonkel» Walter Kløckl inviterte meg med.

Isen hadde nettopp lagt seg og lå blank og svart utover mot den første elveråka. Siden det var kaldt og bekledningen slett ikke sto i stil, ble det noen joggeturer rundt på isen mens pilkestikka fikk ligge i ro.

GAMLEKARA

Da jeg etter en av varmeturene skulle sveive opp, var det ingen tvil om hva som ventet i enden av snøret. Som det skulle vært i dag, husker jeg den hvite, rognstinne buken lyse gjennom stålisen. Pilkehullet var altfor lite, så Walter holdt fisken fast med kleppen mens tre nye hull ble boret. Vekta viste 4,9 kg.

Denne kvelden i midten av februar fikk jeg

**Morten
Borgervik
Stensaker**

**Tekst
og foto**

også møte de gamle lakefiskerne. De brukte murersnor som snøre. Pilken (les rykkpilken) var et rør fylt med bly som var påmontert en haug med ganske store sjøkroker. Lakefiskerne hadde også isbile, spark og hjemmelaget på innerlomma – og lystig humor.

Pilken rykket de opp og ned på bunnen på stedet der laken gyter, langt lenger ut på elva enn vi våget oss. På avgrensede steder for gyting står nemlig laken tett når den utfører sin livsakt. Seinere har jeg fått vite, av Odd Bingen, hvor viktig det er å treffe riktig høl. Den som traff det kunne oppleve storfangst, mens naboen knapt kjente fisk.

hølet»

A person wearing a dark jacket and a headlamp is kneeling on a frozen lake at dusk. The person is holding a fishing rod, and a fish is visible on the ice in front of them. In the background, there are lights from a town across the water under a dark blue sky.

Bortsett fra mørkets jeger har jeg bare sett to andre fiskearter ved Lushammeren i lakese-
songen. For 10 år siden tok jeg selv en gjørs
her under bunnmeite - like ved «Lakahølet».
Den ble tatt på hel småroye, og veide 4,7 kg. En
kamerat fikk seinere ei gjedde, men da var det
fortsatt lyst, og jeg tror ikke han holdt bunn-
kontakt med pilken ...

AGNETS KVAL

Før i tida var det for egen del sild som gjaldt
som agn, deretter ble makrell en slager. Så kom
tida da feittfisk ble vraket til fordel for lake-
kjøtt med skinnen på. Denne perioden ble så
avløst av ei tid det ble livsviktig å få tak i stor
brisling. Når ikke det lenger var å oppdrive,
gikk jeg over til å bruke både lake- og sildefilet,
som fanget ganske likt. I de siste årene har jeg
hatt godt fiske med oppdrettsørret - såkalt
peruansk regnbue, laksefilet og abbor. Abbor til
agn hadde jeg gjennom årene lest mye bra om,
særlig fra Sverige, men det tok likevel tid før
jeg helt fikk troen på det. I dag kan jeg anbe-
fale det som et godt alternativ. Laken har nok
bedre luktesans enn vi tror, så det er nok ikke
så avgjørende å lokke med luktbomber.

Walter Kløckl sverget også til sild tidligere. I dag er det sikfilet som gjelder – om han ikke har hel laue og småmort for hånden.

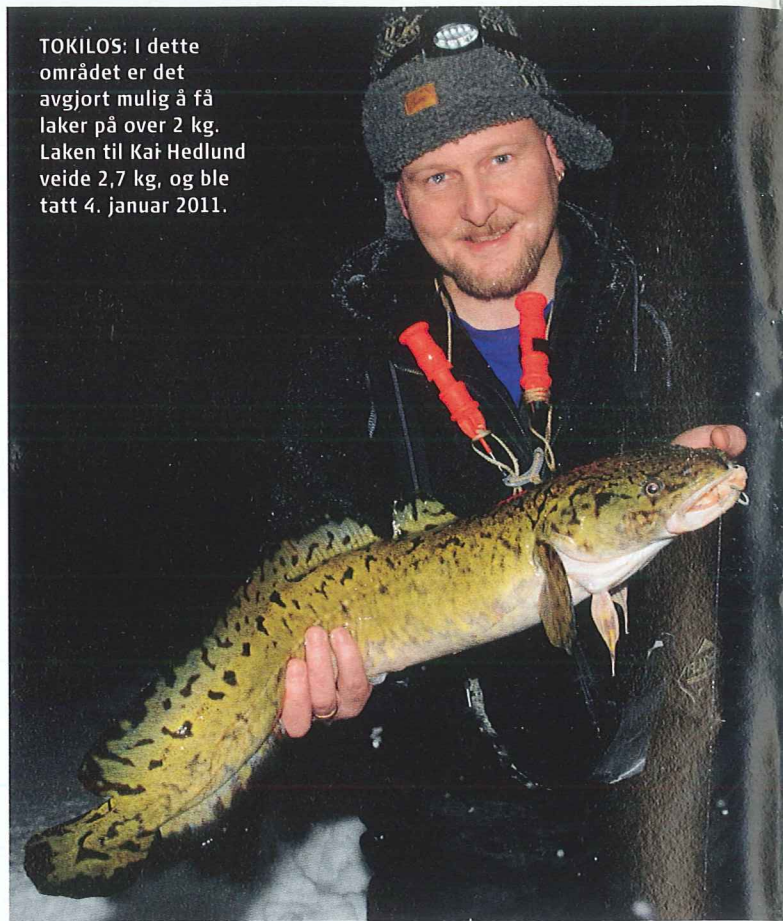
DEN STORE NEDTUREN

At isen de to siste vintrene har lagt seg, har vært en stor glede. Fra orkesterplass har det igjen vært mulig å slippe pilken rett ned i «Lakahølet». Bortsett fra OL-vinteren i '94 og vinteren etter, var vintrene på 90-tallet og utover 2000-tallet stort sett så milde at elveisen ikke la seg. Selv vikene kunne være åpne i januar og februar. Bunnmeite var da eneste mulighet.

Flommen i 1995 satte spor også under vann. Vinteren etter «Den lille Storofsen» kom jeg full av energi med meitestengene til Lushammeren.

AKTIVT FISKE: Aktivt fiske med pilk og agn gir normalt flest laker. Men det er ikke dumt også å sette ut et par ventesnører, slik Kai Hedlund gjør.

TOKILOS: I dette området er det avgjort mulig å få laker på over 2 kg. Laken til Kai Hedlund veide 2,7 kg, og ble tatt 4. januar 2011.

En levende legende

– Mitt forhold til laken, eller lakan som vi sier, startet i 1962, da vi kom til Fetsund. Fisken var kjærkommen i husholdet. Vi vekjet (elterså) reivene (stående redskap med tre-fire kroker) etter jobben. Siden det var sprengkaldt og dagen hadde vært lang på jobben, var dette ofte et slit, men det var viktig, for vi hadde dårlig råd, minnes Walter Kløckl fra Sorum.

Siden 60-tallet har han fisket lake på strekningen Fetsund-Sorumsand/Blaker. Før Bingsfoss kraftstasjon sto ferdig i 1978 kunne laken vandre helt opp til Blaker, der Walter bor i dag. Hver vinter har han og kona festmiddag på lakerogn og lakefilet. Fiskekjøttet dobbeltpaneres og friteres i olje. Liker du torskerogn, liker du også lakerogn, mener Walter.

Få har spist så mye rovfisk (gjedde, abbor, gjørs og lake) fra dette vassdraget som Walter og kona. Men hva da med miljøgiften kvikksølv? Gösta Kjellberg (pensjonert forsker og tidligere ansatt i NIVA) tok hårprøver av dem. Resultatene viste: Hilde hadde verdien 2,6 mg (milligram totalkvikksølv/kg hår), mens Walter hadde 2,5 mg, noe som er langt under noen som helst foregrense.

LEGENDE: Walter Kløckl har fisket lake i Glomma siden begynnelsen av 60-tallet. Få om noen kjenner laken fra dette området bedre enn han. Legg merke til håndtaket på isbilen, som alltid er med når østrikkeren ferdes på isen. Elveisen nedenfor Bingsfoss kan være meget lumsk!

SIN STØRSTE: Artikkelforfatteren med sin største lake fra Bingsfoss, tatt 13. februar 1986. Den veide 4,9 kg, og sild ble brukt som agn.

Forventningene til årets første dyst med min favorittfisk i Glomma var mildt sagt høye. Turen ble en gedigen nedtur. Å få agnene ned i hølet, som er mer enn 15 meter dypt, var ikke noe problem. Å få redskapen opp igjen var derimot håpløst. Ni forsøk ga like mange tap av kroker og søkker. Heldigvis fant jeg etter en del fomling og famling et annet sted for bunnmeite. Men selvfølgelig, også her fikk jeg merke at Glomma også har vært fløtingselv siden 1700-tallet.

FINE FJORÅRSFISKER

Laken her er nok ikke så stor som den en gang var. Sannsynligvis fordi beskatningen i dag er liten.

Men det er avgjort mulig å få fisk over 3 kg. For sesongen 2010 vet jeg dette: Walter Klöckl fikk en lake i januar som veide 4,3 kg. Frederik Mortvedt, Team FFF, tok en på 4,5 kg på abbor 16. januar, mens Marc Johannsen neste kveld fikk en som veide 3,2 kg, ifølge *storfisger.no*.

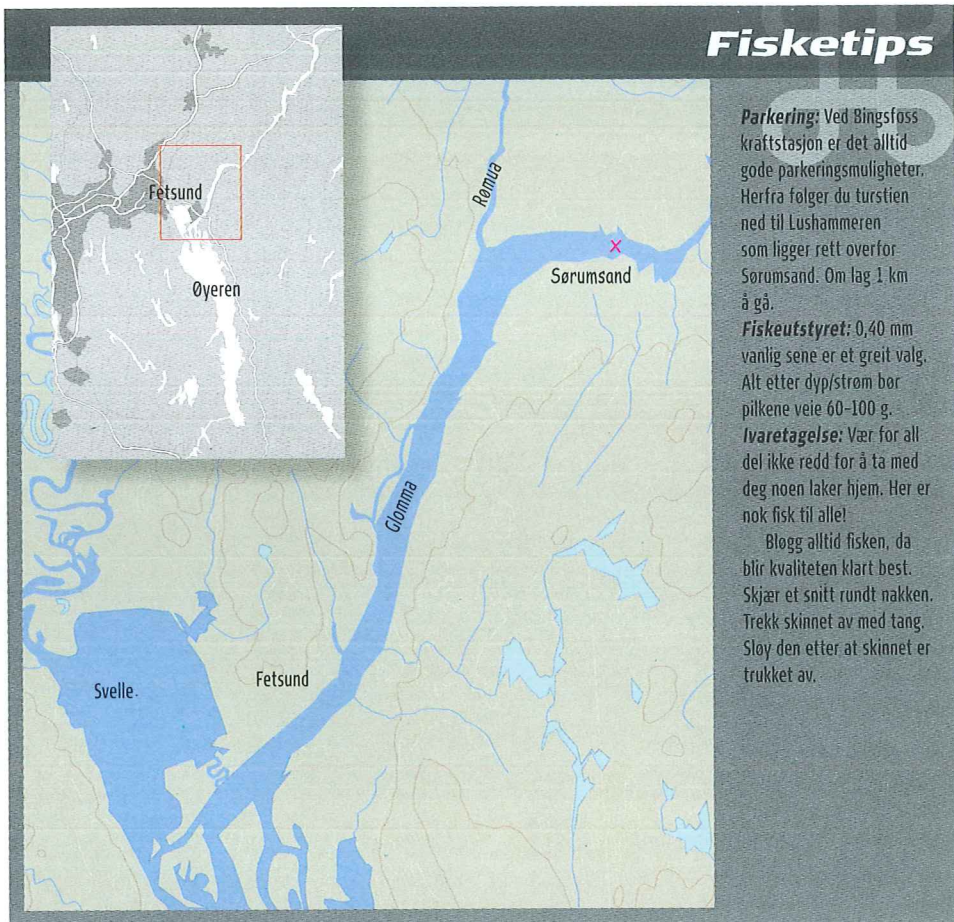
Det beste isfiske jeg personlig har opplevd her var for 6-7 år tilbake. Denne vinteren forsto jeg virkelig hvor mye mer fangstgivende isfiske med et bevegelig agn er enn bunnmeite!

Været var forrykende, med kraftig vind og mye snøfall. Skikkelig storlake-vær! Etter sju fisker ga jeg meg. Det kunne ganske sikkert blitt flere, men å flå og filetere dette antallet er jobb nok. De to største veide for øvrig 3,2 kg.

FERSKVANNSTORSKEN

Laken har sitt høyeste aktivitetsnivå om vinteren, og er en utpreget kaldt vannsfisk. På denne tiden kommer den inn på grunt vann for å spise og gyte.

Noen hevder at laken tar alt som kommer i dens vei. Ikke noe er mer feil. Noen ganger merker du bare at laken er der – som om den er forsiktig bortpå med skjeggtråden for å sjekke agnet, uten å ta. Neste kveld kan den gå rett på sak og kroke seg selv. Den er med andre ord omtrent like uberegnelig som en ørret. Men har man fått et slem rykte, slik laken mange steder har fått, er det som kjent vanskelig å bli kvitt det. Men i >

Fisketips

Parkering: Ved Bingsfoss kraftstasjon er det alltid gode parkeringsmuligheter. Herfra følger du turstien ned til Lushammeren som ligger rett overfor Sørumsand. Om lag 1 km å gå.

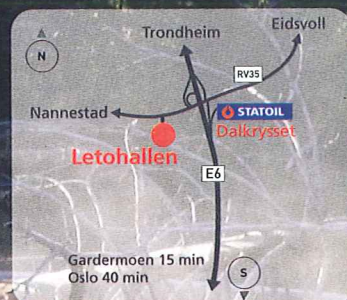
Fiskeutstyret: 0,40 mm vanlig sene er et greit valg. Alt etter dyp/strøm bør pilkene veie 60-100 g.

Ivaretagelse: Vær for all del ikke redd for å ta med deg noen laker hjem. Her er nok fisk til alle!

Blogg alltid fisken, da blir kvaliteten klart best. Skjær et snitt rundt nakken. Trekk skinnen av med tang. Sloy den etter at skinnen er trukket av.

Velkommen til FLUEFISKEMESSE

Lørdag 10. og Søndag 11. mars 2012
i Letohallen Gardermoen Messe- og Konferansesenter

Gjør et kupp på håndbygde fluestenger fra Thomas & Thomas!

Alle enhåndsstenger,
før opptil 6299,-
NÅ: 2999,-

Alle tohåndsstenger,
før opptil 8499,-
NÅ: 3999,-

Begge dager trekkes en heldig vinner av en Thomas & Thomas stang!
Inngangsbilletten gjelder som lodd.

Villmarks
BUTIKKEN

Jessheim Storsenter tlf 63 97 47 46

Åpningstider: Lørdag: 1100 - 1800
Søndag: 1200 - 1600

- Utrolige messetilbud!
- Sjekk ut vårens utstyrsnyheter
- Prøv vårt store kastebasseng
- Mange merker og leverandører representert
- Fluekasteoppvisninger
- Fluebindercamp
- Foredrag ved Pål Krogvold, Mathias Lilleheim, Kai Finbråten, Tor Grøthe og Tore L. Rydgren

For komplett program, se villmarksbutikken.net

NYTTÅRS-LAKER: Kai Hedlund fra Sørum kjenner forholdene nedenfor Bingsfoss kraftstasjon meget godt. Han fisker lake både fra båt og is. Disse ble tatt 1. januar 2011, på ca 10 meters dyp. Kai både meiter og pilker laken fra isen.

seg, iallfall når laken er i støtet. Men å bruke selvlysende materiale på pilken/kroken, har jeg liten tro på. Laken er en mørkets jeger som på grunn av sine dårlige svømmeegenskaper og små øyne bruker lukt- og hørselssansen under

jakta. At synet er helt underordnet, begrunner jeg med laker jeg har fått som har hatt ødelagte øyne. Disse gytemodne fiskene har vært i like godt hold som de med synet intakt.

NYTTÅRSLAKE

1. nyttårsdag, 2011: I god tid før sola har gått ned, entrer jeg isen ved Lushammeren. På betryggende avstand til råka slipper jeg en 100 grams sjøpilke ned til rundt 10 meters dyp. Strømmen tar tak i sena slik at den står skrått ned i vannet. Kontakten med enden av snøret er likevel ikke dårligere enn at det går an å skjelne mellom sand og stein når pilken treffer bunnen. Etter to hull sitter årets første lake – en småtass. Ikke lenge etter får en lignende fisk friheten tilbake. Så blir det stille. Vesthimmelen har fortsatt glødt da et reallt drag i sena forteller at noe liker det jeg frambyr. Laken veier 1,95 kg.

På den andre siden av vika blir det en time seinere to små og to brukbare fisker (1,7 og 1,8 kg). Så kommer Kai og fotograferingen kan begynne.

Dette kan skrives om de tre lakene som fikk bli med meg hjem: To var hunnfisker med gule, faste rognposer (altså lenge før gytetid). Stekt i smør med litt salt og pepper over er dette riktig snadder! Hannfisker hadde stor og fast melke.

I den ene laken var det flere biter av makrell, pluss et par småfisker i lillefingerstørrelse, muligens snørrgjørs (hork) som er vanlig å finne hos laken her. Laka nummer to hadde en liten lake (ca 18 cm) i magen, mens den tyngste av fiskene var tom.

Herlig matfisk

Dobbeltpanert og fritert lake er virkelig en lekkerbisknet! Framgangsmåten er den samme som for wienerschnitzel: Fiskebitene dyppes i hvetemel (la melet feste seg godt), videre i rørt egg og rulles så til slutt i griljermel. Bitene friteres i olje (solsikke og maisolje er smaksnytrale oljer). Bruk aldri noen form for salt under tilberedningen – ikke engang smør, for ellers blir fiskekjøttet for fast i konsistensen. Serveres med for eksempel karrisaus eller sursaus, grønnsaker du liker og poteter eller ris. Seterromme med litt chili, sitron, kapers og dill smaker godt til!

Laken er på grunn av sin fasthet i kjøttet også velegnet til wok-retter.

SLEMT RYKTE: Laken har gjennom tidene fått et slemt rykte, men den er en god matfisk. Særlig rogn er god.

MEGET ENKELT: Skjær et snitt rundt nakken og trekk skinnen av med tang.

Trøndelag har de iallfall forstått det. Der kaller oppdretterne den for «fjelltorsk».

Laken som lever i Øyeren har mer til felles med skreien enn å være i slekt med den. Skreie betyr jo å skride på gammelnorsk – altså å gå. Skreien er altså «fisken som går». «Gå» gjør også laken i Øyeren. Straks temperaturen i Glomma har kommet ned til et visst punkt, starter laken sin årlige vandring opp i elva. Fisken har to ærender her; å spise og å gyte. Disse herlige gytevandrerne er fullstappet med rogn/melke og lysere i skinnen og hvitere i buken enn den stasjonære fisken.

LUKT, SYN OG HØRSEL

Når laken er i det vriene hjørnet, er det type agn og det å gjøre de riktige bevegelsene med pilkestikka som gjelder. La pilken dunke i bunnen, gjør et par kraftige lokkerykk og slipp pilken rett til bunns. Løft sakte opp med små skjelvinger. Slipp ned igjen og fortsett med smådunkingen/småristingen. Ofte er det idet agnet forlater bunnen at den tar. Jeg tror at de som mestrer isfiske etter røye og abbor, har meget gode odds på lakeisen.

Noen velger å bruke fortom på mer enn 30 cm. Selv velger jeg en ganske kort, om lag 5 cm lang. Min «fortom» består av to-tre store splitteringer med en stor svivel imellom. I enden av denne lenka henger en vridd sjøkrok med innoverbøyd spiss og bredt krokgap. Hva som er best, kort eller lang fortom, aner ikke jeg. Derimot er jeg helt enig med Kai Hedlund: Å ha trua er det viktigste!

For å skape mer lyd har enkelte påmontert dingeldangel på pilken. Dette har nok noe for

Vis forsiktighet!

– Mjosvannet er skummelt! Når det kommer, er det så isen smelter under beina på deg, så de gamle lakefiskerne.

Det er flere forhold som styrer dette. Vann fra Mjøsa, noen få mil nord for Sorumsand, er nok den viktigste faktoren. Er det sprengkulde, legger ikke isen seg på storfjorden av Mjøsa, altså sør for Helgøya. Kulda skaper nemlig bølger og gjør at det hele tida kommer opp «varmt» vann. Isen legger seg best på Mjøsa ved minus 5 og vindstille vær. Vannet fra Mjøsa renner ut i Vorma, som etter samløpet har stor påvirkning på Glomma. Vorma betyr «varm» av norrønt. Så når mjøsisen ikke har lagt seg, er det ekstra grunn til å bruke flytedress, isbille, tau og isbrodder.

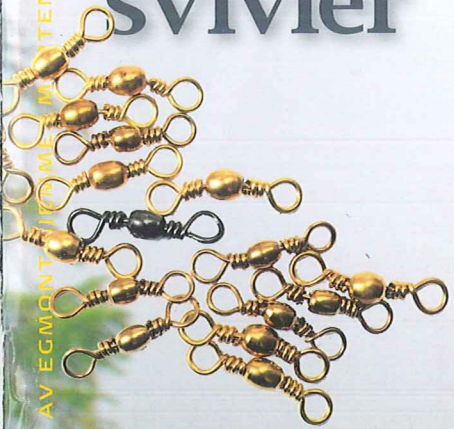
Nedtappingen av Øyeren er også en viktig faktor for isforholdene mellom Bingsfoss og Fetsund. Tidlig i lakesongsen, ved nyttår, går hovedstrømmen i elva nedenfor Bingsfoss på Sorumsand-siden. Da er det ganske strømstille i vika ved Lushammeren. Jo lenger ut på nyåret og jo mer vannstanden i Øyeren blir senket, desto mer strøm blir det i denne vika. Dette gjør også isforholdene lumske. Se for øvrig www.glb.no, «Vannstander».

Bli en bedre sportsfisker sammen med oss

ALT OM FISKERIE

Holder de mål?
Stor test av
svivler

ALT OM FISKE UTGITT TI GANGER I ÅRET AV EGMONT JOURNAL TIL MÅNEDEN AS

www.altomfiske.no

Roadtrip i Rogaland:

Ørretfiske langs rv 504

Reiser du har råd til:

Big game i Kroatia
Fluefiske i London

10 veier til vintergjedde

Riktig fluesnøre til
laksefiske

NR 2 2012
KR 79,-

BC 0085 002